

Zowel voor yacon als bataat worden tussentijds al verschillen waargenomen tussen de aangeplante rassen. De bataat rassen Orléans, Beau regard en Bonita vertonen op dit moment de best ontwikkelde knollen. Ook in 2016 waren deze 3 rassen de koplopers.

Het onderzoek naar nieuwe, innovatieve teelten kan de laatste jaren op veel interesse rekenen uit de sector. Niet alleen bij producenten, maar ook bij diverse afzetkanalen wordt voortdurend gezocht naar nieuwe producten die een meerwaarde kunnen betekenen voor het bedrijf. Ook de consument is niet ongevoelig voor nieuwigheden die worden gepromoot in kader van een gezond en gevarieerd voedingspatroon. Enerzijds kan het gaan om het introduceren van ongekende gewassen uit een ander oorsprongsgebied die nog niet te vinden zijn in het assortiment van de Vlaamse supermarkten (bvb. yacon). Anderzijds kan het gaan om gewassen die wel reeds te vinden zijn in de Vlaamse winkelrekken maar tot op heden geïmporteerd worden uit het buitenland (bvb. bataat of 'zoete aardappel'). Bij dergelijke gewassen wordt nagegaan of een meer duurzame, lokale teelt haalbaar is.

Opbouw van teeltkennis

De teelttechnische vereisten voor yacon werden de voorbije jaren onder de loep genomen via talrijke proeven op het PCG. Geleidelijk aan doet het gewas nu ook zijn intrede op verschillende praktijkpercelen. Duidelijk omschreven rassen zijn er van yacon nauwelijks gekend. Toch werden verschillende collecties plantmateriaal verzameld van verschillende oorsprong. Deze collecties zijn uitgeplant in een demonstratieve proef om het potentieel van de verschillende "variëteiten" na te gaan. Vóór de eerste vorst wordt de proef gerooid en worden de opbrengstgegevens vergeleken.

Foto's: Gewasstand van oca (bovenaan) en crosne (onderaan) op 7 oktober 2017.

Na een eerste veelbelovende rassenscreening in 2016, wordt ook in 2017 verder ingezet op het onderzoek rond bataat (zoete aardappel). Dit jaar ligt de focus voornamelijk op teelttechniek. Verschillende objecten worden vergeleken die het belang van het al dan niet gebruiken van zwarte plastic en T-tape moeten nagaan. Daarnaast wordt de kwaliteit en het opbrengstpotentieel van verschillende soorten plantmateriaal bekeken (naakte stekken, stekken vooraf geworteld in water, vooraf geworteld in paperpots of in lijmpluggen) en worden opnieuw verscheidene rassen vergeleken.

In beide teelten werd een screening uitgevoerd van herbiciden om de selectiviteit in deze gewassen na te gaan. Op dit moment zijn er namelijk zowel voor yacon als bataat geen middelen erkend. Samen met het Kenniscentrum voor Duurzame Tuinbouw (KDT) worden de mogelijkheden bekeken voor erkenningen in deze kleine teelten.

Demonstratie nieuwigheden

Hoewel yacon en bataat voor velen nog steeds onbekend in de oren klinken, merken we dat het belang en de interesse zeker toeneemt. Bovendien blijkt het oorsprongsgebied van deze gewassen nog wel meer dergelijke schatten te bieden. In kader van het Leader-project werd daarom een demotuin aangelegd om potentiële nieuwe soorten voor onze regio te demonstreren aan de sector.

In de demotuin werden o.a. de knollen oca, ulluco en mashua aangeplant. Deze soorten vormen samen met de aardappel de belangrijkste voedingsgewassen uit het Andesgebergte. Deze 3 soorten zijn allen doorlevend, niet wintervast en zoals de meeste 'Andesknollen' daglengtegevoelig. Dit wil zeggen dat de plant pas knollen maakt wanneer de dagen beginnen korten. Om mooie dikke knollen te kunnen oogsten is het dus zeer belangrijk om de planten zo lang mogelijk te laten staan. Wacht dus liefst met de oogst tot net voor de eerste echte nachtvorst.

Foto: Het gewas van yacon staat dit jaar vrij laag op 15 september in vergelijking met voorgaande jaren. We nemen grote verschillen in gewasvolume waar.

Foto: Het onderzoek naar een goede teelttechniek in bataat kon op veel interesse rekenen van de bezoekers.

Van zowel oca, mashua als ulluco zijn verschillende variëteiten beschikbaar. Bovengronds zijn nauwelijks verschillen waar te nemen, maar ondergronds worden afhankelijk van de variëteit knolletjes gevormd in verschillende aantrekkelijke kleuren. De knolletjes kunnen zowel rauw als bereid gegeten worden.

In de demotuin werd ook suikerwortel en crosne of Japanse andoorn aangeplant. Deze soorten zijn Aziatisch van oorsprong en zijn in tegenstelling tot de Andesknollen wel wintervast. Beide soorten gedijen op vele types grond en zijn niet zo kieskeurig met betrekking tot standplaats. Oogsten kan vanaf het loof is afgestorven. Bij suikerwortel worden de ondergrondse wortels vingerdik. De wortels kunnen klaargemaakt worden als pastinaak maar smaken nog een heel stuk zoeter. Crosne vormt een erg uitgebreid wortelstel waaraan talrijke verdikkingen gevormd worden. De knolletjes hebben een fijne, nootachtige smaak en kunnen rauw verwerkt worden in salades maar ook geroosterd, gebakken, geblancheerd... worden.

Stem van de consument

Om de introductie van een nieuwe teelt te doen slagen, is het ook belangrijk dat rekening gehouden wordt met de wensen en verwachtingen van de consument. Hiervoor werd een online consumentenenquête opgesteld die in het najaar van 2017 ruim zal verspreid worden. Hoe aantrekkelijk vinden zij deze nieuwe teelten, zouden ze geneigd zijn deze producten aan te kopen in de winkel en hoeveel zouden ze er dan voor willen betalen? Voor de uiteindelijke rendabiliteit van de teelt is dit aspect uiteraard ook heel belangrijk. Via deelname aan de beurs Horeca Expo 2017 die doorgaat in Gent in november wordt ook nagegaan hoe professionele consumenten zoals horeca uitbaters en koks staan tegenover deze nieuwe producten.

Wensen van de afzet

Deze wortel- en knolgewassen hebben wat betreft smaak, kleur en vorm in ieder geval een grote verscheidenheid te bieden. Niet alleen voor telers kunnen deze soorten een aangename afwisseling bieden op het bedrijf, ook voor de afzet (horeca, consument) zorgt wat extra diversificatie voor een nog ruimere variatie op het bord.

Foto: De voorlopige opbrengst van 2 planten van elk ras worden gekeurd. Van links naar rechts worden de rassen Beauregard, Evangeline, Orléans, California, Murasaki, Bonita en Burgundy afgebeeld. Het ras Georgia Jet ontbreekt op de foto.

Verschillende afzetkanalen stellen specifieke eisen aan hun producten. Bataat bijvoorbeeld wordt op dit moment geïmporteerd uit het buitenland en zowel de verse markt als de verwerkende industrie heeft reeds bepaalde verwachtingen bij dit product. Het zal dan ook belangrijk zijn dat het lokaal geproduceerd product deze verwachtingen grotendeels weet in te lossen. Voor yacon en andere knolgewassen die op dit moment nog niet in de winkelrekken te vinden zijn moet de volledige keten nog verder ontwikkeld worden. Vaak vinden deze nieuwigheden eerst hun weg via speciaalzaken en groothandelaren die leveren aan restaurants. Het grote publiek overtuigen is de volgende stap.

Sector toont interesse

Op donderdag 14 september ging op het PCG het proefveldbezoek 'innovatieve teelten' door. Een 50-tal sectorgerelateerden trotseerden het wisselvallige herfstweer en maakten gebruik van de gelegenheid om kennis op te doen en ervaringen uit te wisselen. Hoewel het voor alle wortel- en knolgewassen in proef nog te vroeg was om opbrengstgegevens mee te delen, werden toch reeds enkele tussentijdse ervaringen meegedeeld.

Uit de eerste kennismaking met de nieuwe teelten in de demotuin komt meteen naar voor dat het droge, warme voorjaar niet voor alle soorten ideaal was. Wegens een te lage opkomst kon de mashua dit jaar niet meegenomen worden in de demotuin. De ulluco, oca, crosne en suikerwortel kenden wel een goede start. Al snel bleek dat het aangewezen is om suikerwortel af te schermen want het loof is blijkbaar heel aantrekkelijk voor konijnen. De ulluco, die in eerste instantie goed vertrok, kreeg door de stress veroorzaakt door het droge, warme weer te maken met een schimmelinfectie. Het beperkte wortelgestel van de ulluco werd aangetast door Pythium waardoor meer dan de helft van de planten wegviel. De crosne en oca daarentegen die goed gedijen in droge en zonnige omstandigheden groeiden zeer goed weg.

De demoproef yacon met aanplant van verschillende variëteiten kende een trage start dit seizoen door de aanhoudende droge omstandigheden. In het veld zijn duidelijke verschillen merkbaar wat betreft gewasvolume en uniformiteit.

De invloed op de ondergrondse opbrengst wordt geëvalueerd bij oogst. De proef wordt zo lang mogelijk aangehouden en geoogst net voor de eerste vorst.

Bij de bataat werden dit seizoen verschillende soorten plantmateriaal vergeleken. Starten met kwalitatief plantmateriaal is immers belangrijk voor een vlotte weggroei van het gewas.

Toch zal niet alleen de kwaliteit maar ook de aankooprijks van het plantgoed een belangrijke factor zijn in het maken van een goede keuze. Om deze nieuwe teelt te laten slagen zal de rendabiliteit een doorslaggevende factor zijn.

Het is van groot belang dat het plantmateriaal een vlotte start kent. Om dit te bekomen is het mogelijk de stekken vooraf te laten wortelen in paperpots of lijmpluggen. De wortels die reeds ontwikkeld zijn bij uitplanten zullen ervoor zorgen dat de planten snel verder groeien. Belangrijk is wel dat de stekken niet te lang in deze paperpots of pluggen blijven staan. Als de wortels beperkt worden in ruimte dan beginnen ze zich in bochten te wringen, wat uiteindelijk misvormde knollen tot gevolg kan hebben. Naakte stekken planten kan een evengoed resultaat geven in het veld op voorwaarde dat de stekken kort na snijden kunnen geplant worden en meteen voldoende water ter beschikking hebben in het veld. Indien deze omstandigheden niet aanwezig zijn is het aangewezen de naakte stekken nog wat op water te zetten om reeds wortelgroei te stimuleren en pas later uit te planten in het veld. Het effect van deze verschillende manieren van planten op de uiteindelijk knolopbrengst zal geëvalueerd worden bij oogst.

Ook dit seizoen worden verschillende rassen vergeleken. De rassen zijn dit jaar geplant op 9 juni, twee weken later dan vorig jaar. Deze latere start zal ongetwijfeld zorgen voor een lagere opbrengst. De bevindingen van dit en vorig jaar tonen nu al aan dat het belangrijk zal zijn om vroeg genoeg te planten. Midden mei moet het streefdoel zijn. De weersomstandigheden spelen hierbij natuurlijk ook een belangrijke rol, zeker bij het oogsten in september – oktober. Nat en koud weer kan immers roet in het eten gooien. Te koude bodemtemperaturen (<10 °C) leiden tot een verminderde bewaring van bataat. Te natte omstandigheden zullen dan weer een machinale oogst bemoeilijken.

Om een tussentijdse vergelijking te maken van de rassen bataat, werden voor het bezoek reeds twee planten geoogst van elk ras. Op dit moment zien we al duidelijke verschillen tussen de rassen. Zo vertonen Orléans, Beaugard en Bonita op dit moment de best ontwikkelde knollen. Ook in 2016 waren deze 3 rassen de koplopers.

Dit onderzoek kadert binnen het Leader-project 'Zin voor innovatie: start met nieuwe teelten!' dat op 1 januari 2017 van start ging in het Leader-gebied Vlaamse Ardennen en loopt tot 30 juni 2019.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

Vlaanderen
verbeelding werkt

provincie
Oost-Vlaanderen

Contactpersoon: Annelien Tack, Tijl Ryckeboer (PCG)

Tel: +32 9 381 86 86

E-mail: annelien@pcgroenteteelt.be, tijl@pcgroenteteelt.be